

«بەنەم خالق آرامىش»

نام کتب: احمد سعید

نام نویسنده: میلان کوندره

نام مترجم: دریا نیامر

تعداد صفحات: ۱۳ صفحه

تاریخ انتشار:

کافیہ پوکل

CaffeineBookly.com

@caffeinebookly

caffeinebookly

@caffeinebookly

caffeinebookly

t.me/caffeinebookly

آهستگی
میلان کوتیرا
ترجمه‌ی دریا نیامی

۱

نگاهان هوس کردیم غروب و شب را در یک قصر بگذرانیم.
قصرهای زیادی را در فرانسه بهصورت هتل بازسازی کرده‌اند؛ چهارگوشی از سبزی گمشده در گسترهای از زشتی بی‌سبزی؛ مجموعه کوچکی از باریکه‌های، درخت‌ها و پرنده‌های بین شبکه‌ای عظیم از بزرگراه‌ها. همین‌طور که دارم رانندگی می‌کنم، توی آینه متوجه ماشینی در پشت سرم می‌شوم. راهنمای چپ ماشین چشمک می‌زند و ماشین انگار از فرط عجله می‌خواهد پرواز کند. رانندگانیل فرستی است که از من جلو بزنند، درست مثل باز شکاری که در کمین لحظه مناسب برای شکار گنجشک باشد.

همسرم «ورا» می‌گوید: «هر پنجاه دقیقه یک نفر در جاده‌های فرانسه کشته می‌شود. این دیوانه‌هارا که دارند دور ویر ما می‌گردند ببین! این‌ها همان آدم‌هایی هستند که وقتی کسی درست جلوی چشممان در خیابان کتف پیروزی را می‌زند، خوب بلند حافظه‌کار باشند، ولی وقتی پشت فرمان می‌نشینند ترس بادشان می‌رود.»

چه بگوییم؟ شاید باید بگوییم: مردی که پشت موتورسیکلت قوز کرده، فقط می‌تواند هوش و حواسش را روی این لحظه پرواز متمرکز کند. او خود را به برشی از زمان آویخته که هم از گذشته و هم از آینده جداست. او از چنگ استمرار زمان گریخته. بیرون زمان مانده. به عبارت دیگر در حالت جذبه قرار گرفته. در چنان وضعی او دیگر چیزی درباره سن خود، همسرش، بچه هایش و نگرانی‌هایش نمی‌داند و در نتیجه ترسی هم ندارد. چرا که ترس ریشه در آینده دارد و کسی که از آینده رها است، لازم نیست از چیزی بترسد.

سرعت شکلی از جذبه است که انقلاب فنی برای بشر به ارمغان آورده. برخلاف موتورسیکلت‌سوار، یک دونده همواره در بدنه خود حضور دارد. او باید مواطن تاول‌ها و تنگی نفس خود باشد. او حین دویدن، وزن و سن خود را به یاد دارد و بیش از هر موقع دیگر بر خود و زمان خود اگاهی دارد، اما وقتی که انسان اختیار سرعت را به دست ماشین می‌سپارد، دیگر جسم وی از بازی بیرون می‌افتد. خود را به دست سرعتی غیرجسمانی و غیرمادی می‌سپارد. سرعت ناب، خود سرعت، سرعت جذبه.

چه ترکیب غریبی است غیرشخصی بودن سرد تکنولوژی، و آتش جذبه. از سی سال پیش زنی آمریکایی را به خاطر می‌آورم که انگار کارگزار اروپیسم بود و با شیوه‌ای جدی و متعده‌انه (و در عین حال صرفاً نظری) برایم درباره آزادی

@caffeinebookly

caffeinebookly

@caffeinebookly

caffeinebookly

t.me/caffeinebookly

جنسي سخري اى مى كرد. كلمه‌اي که او در توضيحتش به کار مى برد، کلمه ارگاسم بود. من شمردم، چهل بار شد. کيش ارگاسم. سودگر ايي آسان طبلانه در زندگي جنسی. کار آنی به جای تن آسانی لذت‌بخش، تنزل عشق بازی تا حد مانع که باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن از آن عبور کرد تا انفجار جذبه، که تنها هدف عشق و حیات است میسر گردد. جراحت آهستگی از میان رفته است؟

آه! کجايند آن دور مگردهای قدمی، قهرمان‌های تصنيف‌های مردمی که از آسیابی تا آسیاب دیگر را به گردش طی می‌کردن و شب را در فضای باز سحر می‌کردن؟ آیا آن‌ها هم همزمان با چمن‌زارها، دشت‌ها و در یک کلام طبیعت ناپدید شدند؟ یک ضرب‌المثل چکی تن آسانی آنان را با استعاره‌ای توصیف می‌کند: «آن‌ها تماشاگران پنجره خداوندان».

کسی که تماشاگر پنجره خداوند است دچار ملال نمی‌شود و سعادتمند است. در جهان ما آسودگی به بیکارگی تبدیل شده و فرق میان این دو بسیار است: فرد بی‌کاره مأیوس است، دچار ملال است و همواره به دنبال تحرکی است که کمبوش را احسان می‌کند.

به آینه پشت نظر می‌اندازم و باز همان اتوموبیل را می‌بینم. ترافیک مانع از این است که او بتواند از من سبقت بگیرد. در کنار راننده زنی نشسته است. چرا مرد مطلب جالی براي وی نقل نمی‌کند؟ چرا دستش را روی زانوی زن نمی‌گذارد؟ در عرض دارد به راننده ماشین جلوئی دشنام می‌دهد که چرا سریعتر نمی‌راند. زن نیز در این فکر نیست که مرد را نوازش کند. در درونش او هم همراه مرد در حال راندن است و او هم دارد به من ناسرا می‌گوید.

من به سفر دیگری، از پاریس تا یک قصر واقع در حومه شهر، که دویست سال پیش صورت گرفت، فکر می‌کنم. سفر مدام «ت» با همراهی شوالیه جوان. نخستین بار است که آنها این‌قدر نزدیک به هم هستند و آن فضای غیرقابل‌توصیف شهوانی که آن‌ها را در بر گرفته، از آهستگی ریتم ناشی شده است. بدنهای آن‌ها در اثر حرکت در شکه تاب می‌خورد و با هم تماس می‌یابند. ابتدا بی‌هواء و بعد با رغبت، و داستان آغاز می‌شود.

۲

ویوان دنون (Vivant Denon) داستان را چنین نقل می‌کند: نجیبزاده‌ای بیست ساله شی به تنائیر می‌رود (نام و عنوان او مشخص نشده است اما من او را یک شوالیه نتصور می‌کنم). شوالیه در لژ مجاور بالونی را می‌بیند (در داستان تنها حرف اول نام او گفته شده است: مدام «ت»). مدام «ت» از دوستان کنترلی است که معشوقه شوالیه می‌باشد. او از شوالیه می‌خواهد که پس از پایان نمایش تا خانه همراهیش کند. جوان از این رفتار صریح زن متوجه می‌شود، خصوصاً که از رابطه مدام «ت» با یک مارکی هم خبر دارد (ما نباید نام او را پادنم، در این جهان اسرار نام بردن از اشخاص ممکن نیست).

جوان نمی‌داند موضوع از چه قرار است اما خواهانخواه یکباره خود را در در شکه‌ای نشسته در کنار بانوی زیبا می‌یابد. پس از یک سفر راحت و دلنشیز،

درشکه در خارج شهر در مقابل پلهای قصری توقف می‌کند و همسر ترش روی مadam «ت» به استقبال شان می‌آید.

آن‌ها سه نفری با هم شام می‌خورند و سپس شوهر اجازه مرخص شدن می‌خواهد و آن دو را تنها می‌گذارد.

شب آن دو آغاز می‌شود. شبی که فرمش به یک «تابلوی سملته‌ای»^(۱) شبیه است. شبی چون یک سفر سه‌مرحله‌ای، آنها ابتدا در پارک قدم می‌زنند، سپس در یک آلاچیق عشق‌بارزی می‌کنند و بالاخره هم در یک اتاق مخفی در داخل قصر به عشق‌بازی ادامه می‌دهند.

سحرگاه از هم جدا می‌شوند. شوالیه موفق به افتن اتاق خود در آن سرسراهای پیچ‌درپیچ نمی‌شود، به باغ بر می‌گردد و آنجا در نهایت تعجب با مارکی روپرس می‌شود. جوان می‌داند که مارکی معشوقة madam «ت» است. مارکی که درست همان موقع وارد قصر شده، با او با خوش‌روئی برخورد می‌کند و علت آن دعوت مرموز را برایش توضیح می‌دهد: madam «ت» احتیاج به یک «بدل» داشته تا سو عطن‌های شوهرش نسبت به مارکی از بین برود. مارکی اظهار خوشحالی می‌کند از این که نقشه با موقوفیت پیش‌رفته و سربasm شوالیه جوان می‌گذارد که اجباراً نقش مضحك معشوقة دروغین را بازی کرده است.

جوان که پس از سیری کردن یک شب عاشقانه، سخت خسته است، با درشکه‌ای که مارکی در اختیارش می‌گذارد به پاریس بازمی‌گردد.

این قصه نخستین بار تحت عنوان «روز بی‌فرد»^(۲) در سال ۱۷۷۷ منتشر شد. جای نام نویسنده را شش حرف اسرار آمیز م.د.گ.و.د.ر. گرفته بود (آخر در جهان رمز و راز به سر می‌بریم). می‌شود فرض کرد که حروف فوق مخفف "Monsieur Denon, Gentilhomme Ordinaire du Roi" بوده است.

چاپ مجدد کتاب به صورت کاملاً ناشناس و با تیراژ بسیار کم در سال ۱۷۷۹ صورت گرفت ولی یک سال پس از آن هم به نام نویسنده دیگری تجدید چاپ گردید. باز هم در سال‌های ۱۸۰۲ و ۱۸۱۲ کتاب مزبور تجدید چاپ شد ولی نام واقعی نویسنده کماکان نامعلوم بود. سرانجام کتاب در سال ۱۸۶۶، پس از قریب نیم قرن که به فراموشی سپرده شده بود، باز دیگر چاپ شد. از آن زمان به ویان دنون نسبت داده شد و در سده ما شهرت روزافزونی یافت. امروز این اثر جزو اثار ادبی که به بهترین نحو نمایان‌گر هنر و روح قرن هژدهم هستند، شمرده می‌شود.

۱- مجموعه نقاشی متشکل از سه تابلو (Triptych).
۲- نام کتاب:

۳

اصطلاح عیش‌گرانی (Hedonism) در زبان روزمره به گرایش غیراخلاقی به زندگی لذت‌جویانه (اگر نگوئیم فسادکارانه) اطلاق می‌شود. البته که این تعریف درست نیست. اپیکور نخستین نظریه‌پرداز بزرگ لذت، نسبت به ممکن بون سعادت سخت بدگمان بود. لذت را کسی می‌تواند احساس کند که رنج نمی‌برد.

بنابراین فرض، در عیش‌گرانی رنج است که اهمیت بنیادی دارد. انسان در صورتی سعادتمند خواهدبود که بتواند رنج را از خود دور نماید ولی از آن‌جا که لذت‌جویی غالباً بیشتر رنج به بار می‌آورد تا لذت، آن‌چه اپیکور توصیه می‌کند، لذت بردن توأم با احتیاط و خودداری است.

حکمت اپیکوری مبتنی بر سرنوشت غمانگیزی است: انسان به جهان پر درد و رنجی پرتاب می‌شود و کمک پی‌برد که بگانه ارزش بدیهی و قابل اعتماد، لذتی است که او خود بتواند احساس کند، هر قدر هم که ناجیز باشد؛ جر عهای آب گوار، نگاهی به سوی آسمان (به سوی پنجره خداوند) و یا نوازشی.

لذت، چه کم و چه زیاد، تنها متعلق به فردی است که آن را تجربه می‌کند. فیلسوف حق دارد از عیش‌گرانی به دلیل آن که ریشه در خود دارد، اتفاقاً کند. با وجود این به نظر من پاشنه اشیل عیش‌گرانی در خوددار بودن آن نیست، بلکه در این است که به نحوی مذبوحانه ناکجا‌آبادی است (و ایکاش در این مورد اشتباه از من باشد). در واقع من شک دارم که کمال مطلوب عیش‌گرانی دست‌یافتنی باشد و می‌ترسم زندگی‌ای که عیش‌گرانی ما را بدان رفهون می‌شود، با طبیعت بشر سازگار نباشد.

در قرن هژدهم، لذت‌جویی پس از آن که غبار اخلاق از آن زدوده شد وارد عرصه هنر گردید. چیزی متولد شد که ما آن را لیبرتین (Libertine) می‌نامیم و ریشه در تابلوهای «فرانگونار» و «واتو» و نوشته‌های «سادم سر بیلون» جوان و «چارلنز دوکلو» دارد. به همین دلیل است که دوست جوان من ونسان آن سده را ستایش می‌کند. او اگر می‌توانست، دوست داشت به جای نشان داخل کتش، تصویر نیهرخ «مارکی دوساد» را بنشاند. من با نظر ستایش‌آمیز وی موافق هستم اما می‌خواهم این را هم اضافه کنم (هر چند می‌دانم درکم نخواهد کرد) که عظمت واقعی هنر آن دوره نه در تبلیغ عیش‌گرانی، بلکه در تجزیه و تحلیل آن نهفته است. درست به همین علت است که من معتمد «دلبستگی‌های پرگزند» (Les Liaisons dangereuse) اثر «شودرلو دلاکلو»، یکی از بزرگ‌ترین داستان‌های تاریخ است. شخصیت‌های این داستان بیوسته در تالش دست یافتن به لذت هستند اما به‌هر حال خواننده به تدریج متوجه می‌شود که انگیزه واقعی آنها نه نیل به لذت، بلکه میل به غلبه کردن است. سازها برای این کوک‌نمی‌شوند که لذت بیافرینند، بلکه برای این که پیروزی را اعلام کنند. آن‌چه در ابتدای یک بازی غیرجدي و سرگرم‌کننده بود، به گونه‌ای نامرئی و گریزانلذیز به نبرد مرگ و زندگی تبدیل می‌شود. اما وجه مشترک نبرد و عیش‌گرانی چیست؟ اپیکور می‌نویسد: «انسان خردمند را با هر آن‌چه به جنگ ارتباط داشته باشد کاری نیست».

شیوه نگارش انتخاب شده برای «دلبستگی‌های پرگزند» یعنی شکل نامه، نمی‌توانست با شکل دیگری جایگزین شود. این شکل به خودی خود گویا است و به ما می‌گوید آن‌چه شخصیت‌ها تجربه کرده‌اند، از آن رو تجربه کرده‌اند که بعداً برای ما نقل کنند. برای منتقل کردن، ارتباط برقرار کردن، اعتراف کردن و نوشتن. در جهانی که در آن همه چیز نقل می‌شود، تزدیک‌ترین وسیله در دسترس، اسلحه است و مرگ‌آفرین‌ترین حادثه، آگاه شدن. قهرمان داستان مزبور، والمون، به زنی که فریب داده نامه‌ای به نیت جدائی

می فرمود که سبب خرد شدن زن می گردد. نامه را مارکیز مرتویل، باتویی از دوستانش، کلمه به کلمه به او دیگته کرده است. در ادامه داستان می بینیم که مرتویل به قصد انتقام، نامه سری و المون را به رفیق وی نشان می دهد. رفیق و المون او را به دونل فرامی خواند و المون کشته می شود. پس از مرگ او، نامه نگاری های خصوصی اش با مارکیز مرتویل آشکار می شود و سرانجام مارکیز زندگی خود را در حقارت، بدختی و انزوا به پایان میرساند.

در این داستان هیچ چیز به صورت رازی و پیش میان آن دو باقی نمی ماند. گوئی همه در درون صدف عظیم پر آوانی جای دارند که در آن هر صدای تقویت می شود و به صدای فرعی یا طنین های بی پایان و متعدد تبدیل می گردد. در کودکی شنیده بودم که اگر صدفی را به گوشم بچسبانم، صدای غرش ابدی امواج دریا را از آن خواهم شنید. درست به همان گونه هر کلمه ای که در جهان «لاکلو» ادا می شود، تا ابد شنیده خواهد شد.

آیا این آواها از آن قرن هژدهم است؟ آیا آواهای بهشت لذاید است؟ یا شاید انسان بی آن که خود بداند همواره در درون چنان صدف پر طنینی زیسته است؟ یک صدف پر طنین، به هر حال چیزی نیست که اپیکور به شاگردانش توصیه می کرد آن کاه که می گفت: «خود را عین نکن!»

۴

مردی که در دفتر هتل کار می کند آدم مهریانی است (پر محبتتر از آنچه در این شغل معمول است). او به یاد دارد که ما دو سال پیش هم آنجا بوده ایم و خبردارمان می کند که از آن زمان تا به حال خیلی چیز ها تغییر کرده است. یک تالار سخنرانی برای انواع سمینارها در نظر گرفته شده و نیز یک استخر شنای خوب ساخته شده است. مورد اخیر کنچکاوی ما را تحریک می کند. از راهروی روشنی که پنجره های بزرگ رو به پارک دارد عبور می کنیم. پله های عریض انتهای راهرو به استخر بزرگ کاشی کاری شده ای با سقف شیشه ای منتهی می شود.

ورا یادوری می کند که: «دفعه قبل اینجا یک گلخانه کوچک بود». پس از بازگردان چمدان هایمان، اتفاق را به قصد پارک ترک می کنیم. تراس های متواالی سرسیز آن جا تا کناره رود «سن» در پانین امتداد می بایند. زیبائی آن جا ما را تحت تأثیر قرار می دهد و تصمیم می گیریم پیاده روی طولانی ای بکنیم. چند دقیقه بعد به جاده ای می رسیم. اتوموبیل ها با سرعت ردمی شوند. بر می گردم.

شام عالی است و همه لباس خوب به تن دارند. گوئی مراسم بزرگداشت دوران سیری شده ای است که خاطره آن در زیر سقف سالن موج می زند. در کنار ما زوجی با دو بچه خود نشسته اند. یکی از بچه ها با صدای بلند آواز می خواند. پیشخدمت سینی به دست، روی میز آن ها خم می شود. مادر نگاهش را به پیشخدمت دوخته و منتظر است که او بچه را، که مغور از مورد توجه همگان بودن، روی صندلی رفته و صدایش را هم کمی بلندتر کرده، تحسین کند. چهره پدر

با لبخند رضایتی گشوده می‌شود.

شراب بوردوی عالی، اردک و دسر مخصوص رستوران را می‌خوریم. سیر و راضی مشغول گپ زدن می‌شویم؛ بی آن که چیزی مایه نگرانی مان باشد.

به اتفاق خود بر می‌گردیم. تلویزیون را روشن می‌کنم.

باز هم بچه‌ها. این بار اما ممه سیاه و مردنی هستند. افامت ما در قصر مصادف است با زمانی که هفتنهای پی در پی، هر روز تصاویری از کودکان یک کشور آفریقائی، که حالا اسمش را به یاد نمی‌آور، نشان داده می‌شود (همه این‌ها حداقل سه سال پیش اتفاق افتاده، چطور می‌شود همه اسم‌ها را به یاد داشت؟)؛ کشوری دچار جنگ داخلی و قحطی. بچه‌ها چنان نحیف و بی‌رقاند که حتی توان دور کردن مگنهایی را که روی صورت‌شان می‌نشینند، ندارند.

ورا از من می‌پرسد: «مگر در آن کشور پیرها هم نمی‌میرند؟».

نه. به هیچ‌وجه. آن‌چه در مورد این قحطی جالب است و آن را از میلیون‌ها فاجعه گرسنگی دیگر که کره زمین به آن‌ها دچار شده تمایز می‌کند، درست همین نکته است که قربانیان آن همه گردکانند.

ما در تلویزیون حتی یک آدم بزرگ‌سال ندیدیم که رنج ببرد، آن هم با وجودی که درست برای پی بردن به همین نکته، که شاید دیگران به آن توجه نکرده بودند، هر روز اخبار را نگاه می‌گردیم.

به‌این‌ترتیب چندان جای تعجب نبود که نه بزرگ‌سالان، بلکه بچه‌ها علیه این بی‌رحمی بزرگترها شورش کردن و به شکلی کاملاً خودجوش، آن‌طور که فقط از عهده بچه‌ها بر می‌آید، کارزاری با شعار «کودکان اروپا برای کودکان سومالی برنج می‌فرستند»، ترتیب دانند. سومالی! درست است! این شعار باعث شد نامی را که فراموش کرده بودم به یاد بیاورم.

افسوس که تمام ماجرا امروز دیگر فراموش شده است.

بچه‌ها به مقدار زیاد بسته‌های برنج خرینند. پدر و مادرها هم که از همپستگی جهانی کودکان متاثر شده بودند، کمک مالی کردند و سازمان‌های مختلف هم به سهم خود کمکی اهدا نمودند. برنج را در مدرسه‌ها جمع آوری کردند، به بندرهای فرستادند، بار کشته‌های عازم آفریقا کردند و همگان تو انسنت داستان هیجان‌انگیز برنج را دنبال کنند. بلاقصله جای بچه‌های مردنی را که بر صفحه تلویزیون دیده می‌شند، بچه‌های دیگری می‌گیرند؛ دختر بچه‌های شش تا هشت ساله‌ای که مثل آدم بزرگ‌ها لباس پوشیده‌اند و مثل بزرگ‌سالانی که در لاس زدن با تجربه‌اند، رفتار می‌کنند.

آه که چقدر جالب، عجیب و بانمک است وقتی بچه‌ها ادای بزرگترها در می‌آورند! دختر بچه‌ها و پسر بچه‌ها لب‌های یکدیگر را می‌بیوشن. ناگهان مردی ظاهر می‌شود که کودک نوزادی در آغوش دارد و همان موقع که مرد دارد برای ما توضیح می‌دهد بهترین روش برای شستن لباس‌های زیری که بچه نوزادش به تازگی کنیف کرده چیست، زن زیبایی پذیدار می‌شود. زن لبانش را از هم باز می‌کند، زبان بی‌نهایت شهوت‌انگیز خود را بیرون می‌آورد و به میان لب‌های فوق العاده نرم مردی که نوزاد را در بغل دارد، فرو می‌کند.

ورا می‌گوید: «دیگه بخوابیم» و تلویزیون را خاموش می‌کند.

کودکان فرانسوی که برای کمک به دوستان کوچک آفریقایی خود پا پیش می‌گذارند، همه‌اش مرا به یاد برک روشنگر می‌اندازند. آن روزها، روزهای پرشکوه‌وار بودند و چنان که معمولاً اتفاق می‌افتد، افخارات او در جریان یک شکست کسب شده بودند.

یک چیز را نباید فراموش کنیم: در دهه هشتاد قرن حاضر، جهان با بیماری تازه‌ای به نام ایدز روپیه شد که از طریق رابطه جنسی سرایت می‌کند. شیوع اولیه این بیماری در میان همجنس‌گرایان بود. در همان حال که اشخاص متعصب این بیماری و اگیردار را مجازات عادلانه‌ای از جانب خدایان می‌دانستند و از مبتلایان به ایدز، همانند بیماران طاعون‌زده دوری می‌جستند، انسان‌های صبورتر رفتار برادرانه در پیش گرفتند و سعی کردند ثابت کنند که معاشرت با آن بیماران خطری در بر ندارد.

به این ترتیب بود که دوبرک منتخب مردم و برک روشنگر، در یکی از رستوران‌های معروف پاریس با گروهی از بیماران مبتلا به ایدز ناهار خوردند. غذا در فناوار دلنشیزی خوردۀ شد و دوبرک که نمی‌خواست یک فرصت عالی را برای نشان دادن رفتار نمونه به دیگران از دست بدهد، پیش‌بیش چنان سازماندهی کرده بود که موقع صرف دسر، چند دوربین تلویزیون در محل حاضر باشد. به محض آن که آن‌ها از در وارد شدند، دوبرک ناگهان از جا بلند شد، به طرف یکی از بیماران رفت، او را از صندلی‌اش بلند کرد و دهان وی را که هنوز پر از کرم‌شکلات بود، بوسید. برک غافل‌گیر شد. بلافضله متوجه شد که وقتی بوسه داغ دوبرک در عکس و فیلم ثبت شود، جاودانی خواهد شد.

از جایش بلند شد، انگار که او هم می‌باشد یک بیمار ایدزی را بوسید. این‌ها این وسوسه را از خود دور کرد چون کاملاً مطمئن نبود که بوسیدن دهان یک بیمار، باعث سرایت بیماری نخواهد شد. در مرحله بعد تصمیم گرفت به این ترس خود غلبه کند چون تشخیص داد که تصویر بوسه او، به این خطر کردن می‌ارزد. اما در مرحله سوم فکر دیگری مانع از این شد که به طرف بیماری برود: اگر او هم بیماری را بیوسد، در واقع با این عمل در ردیف دوبرک قرار نخواهد گرفت بلکه بر عکس، تا حد یک میمون مقلد تنزل خواهد کرد؛ میمونی که ادای دیگری را درمی‌آورد؛ یا حتی یک نوکر که بلافضله اطاعت می‌کند و در نتیجه فقط باعث خواهد شد که دیگری عظمت پیشتری پیدا کند.

به این ترتیب با لبخند ابهامهای بر لب، سر جایش ایستاد و کاری نکرد. اما آن لحظات تردید برایش سخت گران تمام شد، چرا که دوربین‌ها در محل حاضر بودند و همه مردم فرانسه در برنامه اخبار تلویزیون، آن سه مرحله سرگشتنگی را دیدند و به او خنده‌دند.

اما بچه‌هایی که برای کودکان سومالی برنج جمع‌آوری می‌کردند، به موقع به دادش رسیدند. او از هر موقعیت مناسب استفاده کرد تا شعار زیبای «تتها کودکان در جهان واقعی زندگی می‌کنند» را ترویج کند. بعد هم به آفریقا سفر کرد و با

دختربچه‌ای سیاه و مردنی که مگس‌های فراوانی روی صورتش نشسته بودند، عکس گرفت. آن عکس در سرار جهان مشهور شد؛ حتی خیلی بیشتر از عکس دوبرک در حال بوسیدن بیمار مبتلا به ایدز و این نکته‌ای بسیار بدیهی بود که دوبرک در آن موقع درک نکرده بود.

دوبرک نخواست زیر بار این شکست برود و باز چند روز بعد در تلویزیون ظاهر شد. او که فرد مؤمنی بود و می‌دانست برک به خدا اعتقاد ندارد، فکری به نظرش رسید: یک شمع برداشت (اسلحه‌ای که حتی خشکترین افراد خداشناس در مقابلش سر فرود می‌آورند) و در حین مصالحه با خبرنگار، شمع را از جیب خود در آورد و روشن کرد. او که قصد داشت به گونه‌ای موذیانه همدردی‌های برک با کودکان کشورهای بیگانه را مورد سوال قرار دهد، از کودکان فقیر کشور خودمان، در جامعه خودمان و در محله‌های پیرامونی شهرهای خودمان سخن گفت و تمام هموطنان را فراخواند تا شمعی در دست، به خیابان بروند و دسته‌جمعی، به نشانه همبستگی با کودکان رنجیده، پاریس را زیر پا بگذارند. سپس با لبخندی زیرجلکی از برک نام برد و از او دعوت کرد که دوشادوش وی این صفت را هبری کند. برک مجبور به انتخاب بود: یا باید شمع به دست در راهپیمایی شرکت کند (مثل گوسله‌ای دنبال دوبرک بیافتد) و یا از این کار امتناع کند و انتقادهای را به جان بخرد.

برای نجات باقتن از این تله، او می‌باشد کاری به همان اندازه شجاعانه و غیرمنتظره انجام دهد. تصمیم گرفت بلافصله به کشوری آسیایی که مردم آن قیام کرده بودند سفر کند و در آن جا آشکارا و با صدای بلند حمایت خود را از استثمارشده‌گان اعلام نماید. اما متاسفانه جغرافیای اوضاعی بود. برای او دنیا تقسیم می‌شد به فرانسه و غیر فرانسه‌ای متشکل از مناطق نامشخص که همیشه عرضی‌شان می‌گرفت. خلاصه به اشتباه سر از کشور دیگری درآورد که از قضا در آن صلح و صفا حاکم بود. فرودگاه کشور مزبور در یک منطقه دور افتاده و بسیار سرد کوهستانی واقع بود. برک مجبور شد یک هفته آن‌جا گرسنه و سرماخورده انتظار بکشد تا بالآخره با هوایپیمایی به پاریس برگردد. پونتون چنین اظهار نظر کرد که: «بین رقص‌ها، برک مثل شاه شهیدان است». معنی اصطلاح «رقص» را تنها جمع کوچکی از اطرافیان پونتون می‌داند. در واقع این کشف بزرگ او بود و آدم تأسف می‌خورد که چرا هرگز برای ترویج آن، کتابی ننوشت و یا آنرا به عنوان موضوعی برای سمنیارهای بین‌المللی ارائه نکرد لابد به این دلیل که او از شهرت عمومی رویگردن بود و به علاوه، در جمع دوستانش علاقه و نوجه بیشتری نسبت به نظرات خود سراغ داشت.

سوی دیگر، همه راقص‌ها هم در امور سیاسی دخالت می‌کنند؛ اما این امر نباید باعث شود که ما این دو گروه را با هم عوضی بگیریم.
راقص از این نظر از سیاستمدار متمايز است که هدف وی ته کسب قدرت، بلکه کسب افتخار است. او سعی نمی‌کند که یک نظم اجتماعی را به جهان تحمیل کند (اصلاً برای این قبیل مسائل اهمیتی قائل نیست)، بلکه به دنبال آن است که تمام صحنه را با «من» خود روشن سازد.

برای در اختیار داشتن تمام صحنه، انسان مجبور است دیگران را به پایین هل بدهد و لازمه این کار هم، استفاده از فن نبرد ویژه‌ای است. پونتوں این نبرد راقص را «جودوی اخلاقی» می‌نامد.

راقص در پنهان جهان حریف می‌جوید و می‌پرسد: «چه کسی در این جهان می‌تواند نشان دهد که اخلاق‌گر از (شجاعتر، صادق‌تر، درست‌کارتر، فداکارتر و حقیقت‌جوتر) از من است؟» و تمام شیوه‌های لازم را برای آن‌که خود را از نظر اخلاقی برتر نشان دهد، بد است.

اگر یک راقص امکان دخالت در بازی سیاسی را پیدا کند، تمام مذکورات پشت پرده را (که در تمام زمان‌ها عرصه اصلی سیاست بوده است) رد خواهد کرد و آن‌ها را دروغین، غیرصادقانه، ریاکارانه و کثیف خواهد نامید. او آن‌چه را که می‌خواهد بگوید علی، روی صحنه، با رقص و آواز می‌گوید و دیگران را نیز فرا می‌خواند تا از او تبعیت کنند.

راقص به تماشاگران امکان نمی‌دهد که فرست اندیشیدن و بحث کردن درباره پیشنهادهای مخالف احتمالی را بیابند، بلکه جسورانه و علی و غیرمنتظره از ایشان می‌پرسد: «ایا شما هم (مثل من) حاضر هستید حقوق ماء مارستان را به کودکان سومالی اهدا کنید؟»

مردم جا می‌خورند و دو راه بیشتر پیش رو ندارند: با باید بگویند «نه» و ننگ دشمنی با بچه‌های را به جان بخربند یا تحت فشار، به رغم رنج و عذاب بسیار (که دوربین هم آن را به شکل مضمکی نشان خواهد داد، همانطور که تردید برک بیچاره را در پایان ناهار با بیماران ایزد نمایش داد) بگویند «بله». دکتر «ح» چرا شما درباره تجاوز به حقوق بشر در کشورتان سکوت می‌کنید؟»

این سوال زمانی از دکتر «ح» پرسیده شد که وی مشغول عمل جراحی یک بیمار بود و نمی‌توانست به آن پاسخ دهد، اما بعداز این که شکم بریده شده را دخته بود، آن‌قدر از سکوت خود شرمنده بود که هم هرآن‌چه را که توقع داشتند بگوید و هم حتی کمی بیشتر از آن را، به زبان آورد.
آن وقت راقصی که زبان او را باز کرده بود (و این یک فن بسیار ویژه و وحشتناک جودوی اخلاقی است) گفت: «حُب، هر چند یه مقدار دیره...».
موضوع‌گیری علی در برخی شرایط (مثلاً در شرایط دیکتاتوری) می‌تواند خطرناک باشد، اما یک راقص به اندازه دیگران در معرض خطر نیست، چرا که او همیشه در پرتو نور افکن‌ها حرکت می‌کند و از همه طرف قابل رویت است و توجه جهانیان پوشش محافظت اوست. اما او هواداران ناشناسی هم دارد که در خواست‌های عالی و در عین حال فاقد دوراندیشی‌اش را دنبال می‌کنند، زیر بیانیه‌ها ا مضاء می‌گذارند، در جلسه‌های غیرقانونی شرکت می‌کنند و در خیابان‌ها تظاهرات

می‌کند. با این هواداران بی‌رحمانه رفتار می‌شود، اما رقص هرگز به‌خاطر آن‌ها
دچار عذاب و جدان نمی‌شود و خود را به‌خاطر مشکلاتی که آنان
دچارش می‌شوند سرزنش نمی‌کند، چرا که می‌داند یک هدف والا، ارزشی
به مرائب بالاتر از زندگی یک فرد گفتم دارد. ونسان به پونتوں اعتراض می‌کند و
می‌گوید: «همه می‌دونن که تو از برک بدت می‌آد و ما همگی جانب تو رو
می‌گیریم. درسته که اون آدم حمقی یه اما از چیز‌هایی حمایت کرده، یا بهتره بگم
خدابینی‌اش اونو در موضع حمایت از چیز‌هایی قرار داده که بی‌نظر ما هم صحیح
هستند. حالا من یه چیز رو می‌خوام بدونم: اگه بنا باشه در مورد یه اختلاف علی
نظر بدی، توجه عمومی رو به یه چیز وحشتاک جلب کنی، کسی رو که تحت
تعقیبه کمک کنی، در این زمانه چطور می‌تونی از عهده بربیای بدون اون که یه
رقاص بشی یا یه رقصان بی‌نظر بیای؟»

پونتوں با حالتی مرموط جواب می‌دهد: «تو اگه فکر می‌کنی که من به رقصان‌ها
حمله می‌کنم، اشتباه می‌کنی. من از اون‌ها حمایت می‌کنم. هرکسی که بخواهد با
رقصان‌ها لج کنه یا بخواهد بدنامشون کنه، حتیا به یه مانع غیر قابل عبور بر
می‌خوره: حسن شهرت اون‌ها. یه رقص که دانم خویش رو به عموم عرضه
می‌کنه، هیچ وقت محکوم نخواهد شد. البته اون مثل فاولست با شیطان عهد نبسته
بلکه با فرشته عهد نبسته. اون می‌خواهد زندگی‌ش رو به یه اثر هنری تبدیل کنه و
فرشته در این کار کمکش خواهد کرد. یادت نره! رقص هنره! جنبه دیدن زندگی
خودش به‌متابه یک موضوع هنری اونو فراگرفته و این واقعیت درونی اونه که نه
به شکل یه موضعه اخلاقی بلکه به شکل یه رقص عرضه می‌شه! اون می‌خواهد
جهان رو با زیبایی زندگی خودش متحریر و متاثر کنه! همون‌طور که یه پیکر تراش
عاشق پیکرها یه که می‌خواهد بسازه، اون هم شیوه زندگی خودش.»

۷

من نمی‌دانم چرا پونتوں این اندیشه‌های جالب را برای عموم عرضه نمی‌کند؟
این دکتر فلسفه تاریخ، در دفتر کارش در کتابخانه ملی کار چندانی ندارد و
وحصله‌اش حسابی سر می‌رود. آخر مگر رواج تئوری‌هایش برای او اهمیتی ندارد؟
راستش را بخواهید او اصلاً از چنین چیزی وحشت دارد.

کسی که افکار خود را علنی منتشر می‌کند، در واقع دارد خطر قانع شدن مردم
نسبت به درستی عقایدش را می‌پذیرد و به بیان دیگر، او هم در ردیف افرادی قرار
می‌گیرد که نیت تغییر دادن جهان را دارند. تغییر دادن جهان!
برای پونتوں این فکر واقعاً وحشتاک است. نه به این خاطر که جهان
همان‌طور که هست به نظر او عالی می‌آید، بلکه به‌این علت که هر تغییری بعنای بزر
به تغییر اساسی‌تری منجر می‌شود. به علاوه، از یک زاویه دید خودخواهانه‌تر که
نگاه کنیم، می‌بینیم که هر اندیشه‌ای که عمومی می‌شود، دیر یا زود نف سربالایی
می‌شود برای صاحب آن اندیشه و لذتی را که وی از پروردن آن فکر احساس
کرده‌بود، از او پس می‌گیرد. پونتوں یکی از شاگردان خوب اپیکور است؛ او نکاتی

را کشف می کند و اندیشه هایی را می پروراند فقط به این دلیل که از این کار لذت می برد. او بشریت را، که در نظر وی منبع بی ایمان اندیشه های سطحی و خام است، تحقیر نمی کند اما میل چنانی هم ندارد که به آن نزدیک شود. با جمعی از دوستان که پاتوق شان کافه گاسکون است معاشرت دارد و همین نمونه کوچک بشریت برای او کفایت می کند. در میان این جمع دوستان، ونسان معصومترين و نيز ترجم انگيز ترين شان است. او همدردی يك جانبه من برخوردار است و تها چيزی که بمخاطر ش او را سرزنش می کنم (راستش با کمی حساسی)، حالت ستایش اغراق آمیز و کودکانه ای است که نسبت به پونتوں دارد. اما حتی در این دوستی هم چيز ترحم انگيز وجود دارد. ونسان از تها بودن با او خوشحال می شود چون آن ها درباره موضوع های متعدد مورد علاقه می شوند، از فلسفه گرفته تا سیاست و کتاب های مختلف، حرف می زند. افکار حییب و تحریک آمیز ونسان برای پونتوں جالب است. پونتوں سعی می کند شاگردش را تصحیح کند، به او الهام بدهد و نیز تشویقش کند. اما کافی است پای نفر سومی هم به میان بیاید تا ونسان دلخور شود، چرا که پونتوں بالاصله جور دیگری می شود: با صدای بلندتری حرف می زند و سعی می کند باعث تقریح (به نظر ونسان تقریح بیش از حد لازم) بشود.

به عنوان مثال، آن ها تها در کافه نشسته اند و ونسان می پرسد: «تو درباره اتفاقاتی که در سومالی می افتد واقعاً چی فکر می کنی؟» پونتوں با حوصله فراوان برای او درباره آفریقا سخنرانی می کند. ونسان در مواردی مخالفت می کند. بحث می کنند و گاهی هم شوخی می کنند اما نه برای خودنامی، بلکه برای این که در میان آن گفتگوی بسیار جدی، لحظاتی امکان تمدد اعصاب داشتند.

در این موقع ماجو هر اه با یک غریبیه زیبا وارد می شود. ونسان می خواهد بحث را ادامه دهد: «اما بگو ببینم پونتوں، فکر نمی کنی شاید اشتباه باشه وقتی می گی که...» و به این ترتیب نظری جالب در مورد تنوری های دوستش ارائه می دهد.

پونتوں مکثی طولانی می کند. او استاد مکث های طولانی است و می داند که فقط ادم های خجالتی از چنین چیزی می ترسند و هروقت پاسخی ندارند، به حاشیه روی های خسته کننده می پردازند که در نهایت آن ها را مسخره جلوه می دهد. اما پونتوں بلد است سکوت کند، آنقدر که حتی کهکشان راه شیری هم تحت تاثیر سکوت شد قرار بگیرد و منتظر پاسخ بماند. او بی آن که کلمه ای بمزبان بیاورد به ونسان، که معلوم نیست از چه رو خجالت زده نگاهش را به پایین دوخته، نظری می اندازد و بعد به زن لبخندی می زند و آن وقت مجددا نگاهش را به طرف ونسان بر می گردداند:

- این همه یکدندگی تو برای این که در حضور به خانم، عقاید فوق العاده هوشمندانه ارائه کنی، نشون میده که لبیدوی تو اشکالی داره!

لبخند احمقانه و آشنای ماجو در چهره اش پخش می شود. زن زیبا نگاهی حاکی از تحقیر و تمسخر به ونسان می اندازد. ونسان سرخ می شود. رنجیده است. یک دوست که تا دقیقه ای پیش تمام توجه خود را به او معطوف کرده بود حالا حاضر است برای خوش ایند یک خانم او را برنجاند.

دوستان دیگری می آیند، می نشینند و شروع به گفتگو می کنند. ماجو چند داستان

تعریف می‌کند؛ گوژار با چند تذکر خشک، سواد کتابی خود را به رخ می‌کشد، چند زن قوهههای بلند سر می‌دهد.

پونتوں ساکت نشسته و منتظر است و وقتی که احساس می‌کند سکوتش به اندازه کافی طول کشیده می‌گوید:

- دوست دخترم همه‌اش از من می‌خواهد که خشن باشم!

آخ که چه خوب می‌داند چه باید بگوید. حتی کسانی هم که سر میزهای مجاور نشسته‌اند ساکت می‌شوند و گوش می‌دهند و آدم احساس می‌کند که خنده بی‌صیرانه در فضای معلق است. آخر مگر کجای این حرف که دوست دخترش از او می‌خواهد خشن باشد، اینقدر جالب است؟

همه‌ی این‌ها به‌خاطر صدای جادویی پونتوں است. ونسان نمی‌تواند حسادت نکند، آخر صدای او در مقایسه با صدای پونتوں مثل سوت کشیدن فلوت حیری است که تمام تلاش خود را می‌کند که با یک ویلونسل رقابت کند. پونتوں آرام حرف می‌زند، بدون آن‌که به حنجره‌اش فشار بیاورد. با وجود این صدایش تمام سالن را پر می‌کند و دیگر هیچ‌کس از باقی سروصدایها چیزی نمی‌شنود.

پونتوں در ادامه صحبتش می‌گوید:

- خشن باشم... من نمی‌تونم. من خشن نیستم. باملاحظه‌تر از اونم که بتونم خشن باشم!

خنده همچنان در فضای معلق است و پونتوں برای آن‌که خوب احساسش کند، مکث می‌کند. بعد می‌گوید:

«گاهی یه دختر خانم ماشین‌نویس به خونه من می‌آد. یه روز من همین‌طور که داشتم برash دیکته می‌کردم، موهاش رو گرفتم و کشیدم و اونو از صندلی بلند کردم. اصلاح ممنظور بدی نداشت، ولی در نیمه راه رختخواب و لش کردم و به خنده افتادم. او! عجب حماقتی! کسی که دوست داشت من خشن رفتار کنم شما نبودید!

او! مادمواژل، ببخشید! معذرت می‌خوام!».

تمام حاضرین در کافه دارند می‌خندند. حتی ونسان هم، که دوباره احساس می‌کند استادش را دوست دارد، در حال خنده‌یدن است.

۸

اما روز بعد ونسان با لحن سرزنش‌آمیز به پونتوں گفت:

- تو نامفقط نظری‌پرداز بزرگ راقص‌ها هستی، بلکه خودت هم راقص بزرگی هستی!

پونتوں با کمی دلخوری جواب داد:

- تو داری مفاهیم رو باهم قاطی می‌کنی.

ونسان گفت: «همیشه وقتی من وتو با هم هستیم و کس دیگری به ما ملحق می‌شے یکهه جایی که ما در اون هستیم به دو بخش تقسیم می‌شیه. من و اون تازه‌وارد روی صندلی‌های تماشاگران می‌شینیم و تو هم روی صحنه شروع به رقصیدن می‌کنی.»

- همون جور که گفتم داری مفاهیم رو با هم قاطی می‌کنی. اصطلاح رقص فقط و فقط برای افرادی که دوست دارن خودشونو در «ملاء عام» به نمایش بذارن استفاده می‌شه و من از «ملاء عام» بیزارم.

- دیروز تو در حضور اون زن درست همون جور رفتار کردی که برک در مقابل فیلیپردار تلویزیون. تو می‌خواستی تمام توجه اوونو به خودت جلب کنی. تو می‌خواستی نشون بدی که بهترین و باهوش‌ترین هستی و در مقابله با من به مبتدلترین جودوی نمایشی متول شدی.

- جودوی نمایشی شاید، اما جودوی اخلاقی نه! و درست به همین جهنه که تو اشتباه می‌کنی وقتی می‌گی که من هم رقص هستم، رقص می‌خواهد اخلاقی‌تر از سایرین باشه در صورتی که من کاملاً بر عکس، می‌خواستم بدتر از تو به نظر بیام. رقص به این خاطر می‌خواهد اخلاقی‌تر از دیگران به نظر بیاد که اکثريت تماشاگرانش خام هستن و ژست‌های اخلاقی به نظرشون زیبا می‌آد. اما این جمع کوچک تماشاگران ما، سرکش‌اند، خاطری و ضد اخلاق هستن. تو جودوی ضد اخلاقی رو علیه من بهکار برده و این به هیچ وجه نهی نمی‌کنه که تو هم در باطن یه رقص هستی.

پونتون ناگهان لحنش را عوض کرد و خیلی صادقانه گفت:

- ونسان، اگه تو رو رنجوندم معذرت می‌خوام!

ونسان که از عذرخواهی پونتون جا خورده بود، گفت:

- لازم نیست از من معذرت بخوای، می‌دونم که می‌خواستی شوختی کنی. این که آن‌ها در کافه گاسکون جمیع می‌شوند تصادفی نیست. از میان فرشتگان محافظ آن‌ها، ^dArtanian_{*} بزرگترین‌شان است: فرشته محافظ دوستی، و دوستی تتها ارزشی است که برای آن‌ها مقدس است.

پونتون در ادامه صحبت‌ش گفت: «اگر خیلی کلی در نظر بگیریم (و در این مورد تو کاملاً حق داری) همه ما در درون خود به رقصان داریم. من کاملاً تائید می‌کنم که وقتی بازنی برخورد می‌کنم، دھرا بر بیشتر از دیگران رقص هستم. چکار می‌تونم بکنم؟ دست خودم نیست!».

ونسان دوستانه خندید و بیش از پیش منقلب شد. پونتون با لحن آشی جویانه ادامه داد:

- به هر حال اگه من، اون جور که تو گفتی، بزرگترین نظریه‌پرداز رقص‌ها هستم، لابد باید من و اون‌ها کماییش چیز مشترک داشته باشیم. وجه مشترک لازم هستن تا من بتونم اون‌ها رو درک کنم. بله ونسان، من به تو در این خصوص حق می‌دم.

صحبت به این‌جا که رسید پونتون دوباره نظریه‌پرداز شد:

- اما فقط «کماییش»! چون با اون مفهوم دقیقی که من از اصطلاح رقص در نظر دارم، وجهه تشابه من و به رقصان چنان زیاد نیست. به نظر من به احتمال قریب به یقین، به رقصان واقعی، کسی مثل برک یا دورک، در مقابل به زن هیچ میلی به خودنمایی یا اغواگری نشون نمی‌ده. اصلاً حتی فکرش رو هم نمی‌کنه که داستانی درباره یه دخترخانم مایشین نویس نقل کنه که موهاش رو کشیده و به طرف رختخواب برده، چون اوно با یکی دیگه عوضی گرفته بوده، آخه تماشاگرانی که اون قصد اغواشونو داره، چند زن واقعی و قابل رویت نیستن، بلکه یه توده نامرئی

هستن! می‌شنوی! در مورد نظریه رفاقت‌ها به این موضوع مهم باید توجه کرد که تماشاچیان رفاقت همیشه نامرئی هستن. درست همین نکته است که در مورد این شخصیت به اندازه حیرت‌انگیزی مدرنه، رفاقت خودش رو نه در مقابل من یا تو، بلکه در برابر تمام جهانیان به نمایش می‌ذاره و تمام جهانیان یعنی چه؟ بی‌نهایتی فاقد چهره! یک تجرید!».

در میان گفتگو گوژار با همراهی ماجو وارد شد. ماجو به محض ورود رو به ونسان کرد و گفت:

- تو گفته‌بودی که قصد داری در سمینار حشر‌شناسی شرکت کنی. برای خبری دارم! برک هم قراره اون‌جا باشه.

پونتوں گفت:

- بازم اون؟! اون که هم‌جا سروکله‌اش پیدا می‌شه!

ونسان پرسید: «اون دیگه برای چی می‌آد اون‌جا؟»

و ماجو جواب داد: «تو که خودت حشر‌شناس هستی باید بدونی چرا!». گوژار گفت: «اون موقع که منوز دانشجو بود، یه سال هم توی دانشکده حشر‌شناسی درس خوندمه‌ود. قراره توی این سمینار بهش عنوان حشر‌شناس افتخاری بدیم!»

پونتوں گفت: «باید ما هم بیاییم و برنامه رو بهم بزنیم.»، بعد رو به ونسان کرد و افزود: «تو باید ما رو قلاچی ببری اون‌جا!»

_____ *یکی از سه تنفگدار

@caffeinebookly

caffeinebookly

@caffeinebookly

caffeinebookly

t.me/caffeinebookly